

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายคือ

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
2. เพื่อเสนอรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวถนน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 14 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน รวม 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารการจัดการ และด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อคำถามด้านละ 6 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการ โรงเรียน โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อคำนวณค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการบริหารการจัดการและด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1.1. โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหาใน ระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยมีปัญหาด้านหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเรียนการ สอน ส่วนด้านตัวภูมิปัญญามีปัญหาน้อยที่สุด

1.2 ด้านหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยรายการสร้างปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการจัดทำตารางเอกสารและสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้องค์ความรู้และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษา ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการจัดทำกำหนดการสอนและคาบเวลาที่ใช้สอน เนื้อหาวิชาของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด

1.3 ด้านการเรียนการสอน มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ทุกรายการมีปัญหาระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการ การเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดคล้องทักษะที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียนเช่น ช่างฝีมือ ช่างเทคนิคชาวบ้านและเกษตรกร เป็นต้น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การจัดการเรียน การสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น ผูกให้วิเคราะห์ทำความเข้าใจวิคิด และแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการใช้แหล่งวิทยาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น ศูนย์การเรียนการสอน และแหล่งฝึกปฏิบัติจริง เช่น การทอดผ้าไหม การเกษตร การทำขนมหวาน งานจักสานไม้ไผ่หรือเทคนิคต่าง ๆ ของชาวบ้าน เป็นต้น มีปัญหาน้อยที่สุด

1.4 ด้านการประเมินผล มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การวัดผลประเมินผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำผลจากการวัดผล ประเมินผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ การนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วน รายการ การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีปัญหาน้อยที่สุด

1.5 ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาใน รายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการโรงเรียนและ ชุมชนร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหามาก ที่สุด รองลงมาคือ การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนดวิธีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนรายการการเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยที่สุด

1.6 ด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาใน

รายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ในรายการ มีการจัดตั้งสมาคม ชมรมภูมิปัญญาไทย มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในการศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร กำหนดแนวทางการประยุกต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนรายการ สืบหาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีปัญหาน้อยที่สุด

2. ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.1 โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านหลักสูตร มีปัญหาน้อยที่สุด

2.2 ด้านหลักสูตร มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า รายการการจัดทำกำหนดการสอนและคาบเวลาที่ใช้สอนเนื้อหาวิชาของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทและกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนรายการการจัดทำตารางเอกสารและสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ องค์ความรู้ และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด

2.3 ด้านการเรียนการสอน มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ วิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี และวิชาอื่น ๆ ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การวางแผนจัดกิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนรายการการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น ฝึกให้วิเคราะห์ ทำความเข้าใจวิคิด และแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหาน้อยที่สุด

2.4 ด้านการประเมินผล มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการ การประเมินผลวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การวัดผลประเมินผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด

2.5 ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการกำหนดให้หลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสัดส่วนที่

สอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทย ส่วนรายการ โรงเรียนและชุมชนร่วมกันทั้งการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีปัญหาน้อยที่สุด

2.6 ด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในการศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร กำหนดแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ จัดสรรงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในโรงเรียน ส่วนรายการ ดำรงความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีปัญหาน้อยที่สุด

3. รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี

รูปแบบที่ 1 จัดตั้งฝ่ายส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยอยู่ในงานวิชาการของโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

รูปแบบที่ 2 จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

รูปแบบที่ 3 จัดตั้งชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

รูปแบบที่ 4 จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

รูปแบบที่ 5 สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ละประเภทแต่ละรายการอย่างลึกซึ้ง

รูปแบบที่ 6 ใช้การบริหารการจัดการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

รูปแบบที่ 7 ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียนวัดหัวถนนอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นที่ควรอภิปรายตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียนวัดหัวถนน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

1.1 โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้มีปัญหในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหาใน

ระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยมีปัญหาด้านหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน ส่วนด้านตัวภูมิปัญญามีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541)ที่ว่าการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ทั้งนี้เป็นเพราะด้านหลักสูตรที่เป็นปัญหามากที่สุดเป็นปัญหาของระบบที่เกินกว่าผู้บริหารจะเข้าไปแก้ไขได้ เช่นการกำหนดให้วิชาภูมิปัญญาไทยเป็นอีกสาระการเรียนรู้หนึ่งที่แยกออกจาก 8 สาระ ไม่เพียงแค่สอนสอดแทรกหรือบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นเท่านั้นซึ่งเหนือบทบาทหน้าที่ของคนเป็นต้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่าด้านหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยรายการสร้างปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการจัดทำตำราเอกสารและสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้และความรู้และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษา ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการจัดทำกำหนดการสอนและคาบเวลาที่ใช้สอน เนื้อหาวิชาของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิจิตร ไชยศิลป์(2536)ที่ว่าปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ได้แก่ขาดเอกสารหรือแหล่งความรู้สำหรับครูศึกษาและค้นคว้า ขาดวัสดุและงบประมาณในการดำเนินงานซึ่งครูส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยรวมกันจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียนและครูเหล่านั้นได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นและงบประมาณเพื่อช่วยเหลือครูและโรงเรียน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสร้างปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมักไม่ได้ทำกันเนื่องจากครูมีภาระการสอนตาม โครงสร้างสาระการเรียนรู้ที่รัฐกำหนดไว้อยู่แล้วอีกทั้งวิชาภูมิปัญญาไทยไม่ได้กำหนดไว้ใน โครงสร้างที่ชัดเจนไม่นำมาตัดสินผลการสอบได้ สอดคล้อง ของผู้เรียนทำให้ค้อยคุณค่าลงไปและการจัดทำตำราเอกสารและสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับองค์ความรู้และประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีน้อยเนื่องจากครูภูมิปัญญาไทยเองก็มีใช้นักเขียนตำรา จึงขาดความรู้ที่เป็นการบันทึกอย่างเป็นระบบในลักษณะเอกสารตำรา การถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังจึงมักเป็นลักษณะปาฐกถาหรือสอนด้วยการบอกเล่าแล้วให้ลองปฏิบัติเสียเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะใช้วัด และประเมินผลการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางของกรมวิชาการมิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเหมือนสาระวิชาอื่น ๆ ครูผู้สอนต้องกำหนดเอง

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนการสอน พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการการเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสอดแทรกทักษะที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียนเช่น ช่างฝีมือ ช่างเทคนิคชาวบ้านและเกษตรกร เป็นต้น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น

ฝึกให้วิเคราะห์ทำความเข้าใจวิคิด และแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการใช้แหล่ง วิทยาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นศูนย์การเรียนการสอน และแหล่งฝึกปฏิบัติจริง เช่น การทอ ผ้าไหม การเกษตร การทำขนมหวาน งานจักสานไม้ไผ่หรือเทคนิคต่าง ๆ ของชาวบ้าน เป็นต้น มี ปัญหาที่น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2539) ที่ว่า แนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนการสอนควรเป็นองค์ความรู้และ ประสบการณ์ที่มีส่วนของคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกอยู่ด้วย และเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ ประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและสังคมอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการผสมผสาน ระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่นเน้นศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจวิคิดและแนวคิดของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ คิดหลายด้านหลายมุมและสรุปเป็นความรู้ ประสบการณ์ที่จะใช้ในชีวิตประจำวันในการดำรงชีวิตและสอดคล้องกับงานวิจัยของนงลักษณ์ วงศ์ประเสริฐและคนอื่น ๆ (2541)ที่ว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการด้านพัฒนาหลักสูตร การ บริหารและการจัดการด้านการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ส่วนมากเป็นเรื่องการ ประกอบอาชีพ มีสภาพและปัญหาในการเรียนการสอนเพราะวิทยาการไม่มีความรู้ในเรื่องการ ถ่ายทอดและได้รับการสนับสนุนน้อย

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย สอดแทรกทักษะที่เป็นภูมิปัญญาให้กับนักเรียนนั้นผู้ทรงภูมิปัญญายังขาดเทคนิคในการสอน อีกทั้ง งบประมาณ ค่าตอบแทนวิทยากรมีน้อยซึ่งเป็นปัญหาในการเชิญมาสอน การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น ฝึกให้วิเคราะห์ทำความเข้าใจวิคิดและ แนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัญหาเพราะความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นรัฐกำหนดคน โขบายเพียง ส่งเสริมให้บูรณาการการสอนสอดแทรกในวิชาอื่นๆ เท่านั้น มิได้ให้ความสำคัญแก่เช่นวิชาอื่น อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้นซึ่งให้น้ำหนักความสำคัญในวิชาดังกล่าวอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อ ความรู้ลึกและทัศนคติของคนในสังคม มักให้คุณค่าในวิชาเหล่านี้สูง เด็กคนไหนมีผลการเรียน ในวิชาเหล่านี้ก็จะได้รับการยกย่องยอมรับ ทั้งที่เรียนจบหลักสูตรมีหลายเรื่องที่เด็กไม่มีโอกาสหรือ เป็นสิ่งที่ต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเลย จากนโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการผสมผสาน ระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่นขาดการวิเคราะห์ทำความเข้าใจวิคิดและแนวคิดของภูมิ ปัญญาท้องถิ่นไปโดยปริยาย

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผล พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาในรายละเอียดพบว่า การวัดผลประเมินผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การ นำผลจากการวัดผลประเมินผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น มี ปัญหาอย่างมากที่สุด รองลงมาคือ การนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น ส่วนรายการ การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีปัญหาน้อย ที่สุดซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรศ.เนะ บัวสนธิ์ (2535) ที่ว่า นโยบายการควบคุมทางวิชาการ

จากหน่วยงานบังคับบัญชาส่วนกลางเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การใช้หลักสูตรติดขัด ความไม่เชี่ยวชาญและไม่ใส่ใจทางวิชาการอย่างเพียงพอของผู้บริหาร โรงเรียนมีแนวโน้มทำให้การใช้หลักสูตร ไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นพื้นฐานทางความใส่ใจทางวิชาการของครูแตกต่างกัน ก็ทำให้การนำหลักสูตร ไปใช้ประสบผลแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลหลักสูตรซึ่งการประเมินผลจะต้องทำการประเมินเป็นระยะและนำผลมาปรับปรุงแก้ไข กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนของการประเมินรูปแบบการสอนและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการสอนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากวิชาภูมิปัญญาไทยไม่มีในโครงสร้างสาระการเรียนรู้และไม่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียน จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ทำก็ได้ ไม่ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนในความรู้สึกรักของโรงเรียน นอกจากนี้ความไม่เชี่ยวชาญและไม่ใส่ใจทางวิชาการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารการจัดการ พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการโรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนดวิธีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนรายการการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางลักษณ์ วงศ์ประเสริฐและคนอื่น ๆ (2541) ที่ว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการด้านการบริหาร และการจัดการด้านการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ส่วนมากเป็นเรื่องการประกอบอาชีพมีสภาพและปัญหาในการเรียนการสอนเพราะวิทยาการ ไม่มีความรู้ในการถ่ายทอดและได้รับการสนับสนุนน้อย

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่สัมพันธ์ชุมชนในการร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินการร่วมกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนดวิธีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.5 ผลการวิจัยพบว่าด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ในรายการมีการจัดตั้งสมาคม ชมรมภูมิปัญญาไทย มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในการศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร กำหนดแนวทางการประยุกต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนรายการสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541)

ที่ว่า การขาดนโยบายรองรับที่ชัดเจนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียนทั้งหน่วยงาน และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการยอมรับและขาดการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระบบโรงเรียน เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนอย่างชัดเจน การที่ไม่มีงบประมาณ และไม่ให้ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

2. ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านหลักสูตร มีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541) ที่ว่าการบริหาร การศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะโครงสร้าง การศึกษาเป็นแบบกระจัดกระจาย สถานศึกษาขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้เป็นเพราะว่าด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัญหามากเพราะวิชาภูมิปัญญา ไทยไม่ได้กำหนดเป็นสาระวิชาเหมือนวิชาอื่น ๆ เพียงแค่สอดแทรกเข้าไปในแต่ละวิชาอื่น

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตร พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า รายการการจัดทำกำหนดการสอนและคาบเวลาที่ใช้สอนเนื้อหาวิชา ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทและ กำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนรายการการจัดทำตารางเอกสารและสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ องค์ความรู้ และประสบการณ์ของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิจิตร ไชยศิลป์ ที่ว่าปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ ขาดเอกสารหรือแหล่งความรู้และค้นคว้า ขาดวัสดุและงบประมาณ ในการดำเนินงาน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดทำกำหนดการสอนและคาบเวลาที่ใช้สอนเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นมีปัญหามากเพราะต้องสอดแทรกในเนื้อหาสาระวิชาอื่นซึ่งต้องประสานงานกับ ครูผู้สอนวิชาประจำว่าจะใช้เวลาส่วนใดในการสอน ส่วนการจัดทำตาราง เอกสารและสิ่งพิมพ์ ประชาชนชาวบ้านเองก็มีใ้ชนักเขียนตำรา จึงขาดความรู้ที่เป็นการบันทึกอย่างเป็นระบบ

2.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียนการสอน พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ เช่นภาษาไทย วิทยาศาสตร์ วิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี และวิชาอื่น ๆ ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การวางแผนจัด

กิจกรรมและเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น ฝึกให้วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และแนวคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางลักษณ์ วงศ์ประเสริฐและคนอื่น ๆ (2541) ที่ว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารและการจัดการด้านการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นส่วนมากเป็นเรื่องการประกอบอาชีพทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเพิ่มเติมในรายละเอียดของเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับในรายวิชาต่าง ๆ เช่นภาษาไทย วิทยาศาสตร์ เป็นต้น มีการสอนสอดคล้องกับการสอนควรเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีส่วนของคุณธรรม

2.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประเมินผล พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการ การประเมินผลวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ การวัดผลประเมินผลในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนรายการการนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหาน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินผลวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาตัดสินผลการเรียนมีปัญหาเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลหลักสูตรซึ่งการประเมินผลต้องดำเนินการเป็นระยะและนำผลมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในส่วนของการประเมินรูปแบบการสอนและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการสอนเกี่ยวกับวิชาภูมิปัญญาไทย เนื่องจากวิชาภูมิปัญญาไทยไม่มีโครงสร้างสาระการเรียนรู้และไม่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียน

2.5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ทุกรายการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรายการกำหนดให้หลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสัดส่วนที่สมดุลกับภูมิปัญญาสากล มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทย ส่วนรายการ โรงเรียนและชุมชนร่วมกันทั้งการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีปัญหาน้อยที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กำหนดหลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสัดส่วนที่สมดุลกับภูมิปัญญาสากล มีปัญหามากเพราะกรรมการสถานศึกษาปราชญ์ท้องถิ่นและวิทยาการท้องถิ่นไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดและสร้างหลักสูตรต้องอาศัยบริหารจัดการและเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการ โรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

2.6 ผลการวิจัยพบว่าด้านตัวภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในการศึกษา

วิเคราะห์ หลักสูตร กำหนดแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ จัดสรรงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในโรงเรียน ส่วนรายการสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมีปัญหาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541) ที่ว่าการขาดนโยบายรองรับที่ชัดเจนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียนทั้งหน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการยอมรับและขาดการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระบบโรงเรียนเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการขาดนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนอย่างชัดเจน การที่ไม่มีงบประมาณ และการไม่ให้น้ำหนักความสำคัญในวิชาภูมิปัญญาไทยของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้โรงเรียนไม่มีการจัดตั้งสมาคมชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.7 ผลการวิจัยพบว่าจากปัญหาที่ค้นพบทั้ง 5 ด้าน นำมากำหนดเป็นรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีข้ออภิปรายดังนี้

รูปแบบที่ 1 จัดตั้งฝ่ายส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยอยู่ในงานวิชาการของโรงเรียน

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่าการกำหนดโครงสร้างงานฝ่ายวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังไม่มีฝ่ายส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรขาดการวิจัยและพัฒนาสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยวิธีการที่หลากหลายไม่มีการจัดทำทะเบียนและเผยแพร่เป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับสถานศึกษาในการจัดหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาดแคลนตำราเอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และประสิทธิภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำโรงเรียนอย่างเป็นระบบขาดการประสานงานเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ไม่มีการวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อนำผลมาพัฒนาหลักสูตร ไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและแบ่งงานให้ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541) ที่ว่ารูปแบบวิธีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษาเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับเข้าสู่การศึกษาของชาติมีวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหนึ่งในสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียนกำหนดให้มีการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในสถานศึกษาขึ้น

รูปแบบที่ 2 จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่า ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนจึงควรกำหนดแผนงานและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยระดมทุนจากชุมชนโดยการขอรับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธาสมาชิกของชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและหารายได้จาก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของรุ่ง แก้วแดง(2541)

ที่ว่าแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของชาติจะประสบผลสำเร็จนั้นคือการดำเนินการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทย

รูปแบบที่ 3 จัดตั้งชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่า การจัดตั้งชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนเป็นทางที่จะช่วยแก้ปัญหา และทำให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน โดยมีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาชมรมรับสมัคร สมาชิกประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าคณะครูและจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งดำเนินการเลือกตั้งกรรมการชมรม จัดทำระเบียบข้อบังคับ ขอบเขตกิจกรรมของชมรม และจัดทำแผนดำเนินงานของชมรมดำเนินการจัดกิจกรรมของชมรมเป็นระยะ เช่นการจัดงานวันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการมอบเกียรติคุณบัตรให้กับปราชญ์ท้องถิ่นดีเด่นมีการแข่งขันหรือประกวดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมช่วยเหลือภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีการให้เงินสนับสนุน มีการเยี่ยมบ้านและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับร่าง แก้วแดง (2541) ที่ว่าแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของชาติจะประสบผลสำเร็จนั้นสิ่งที่ต้องดำเนินการคือ การยกย่องและให้รางวัลครูภูมิปัญญาไทยให้ได้รับการยอมรับเทียบเท่าครูปกติที่เรียนมาตามระบบโรงเรียน

รูปแบบที่ 4 จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนจะเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และบ่งบอกความสำนึกและนำมาซึ่งความภาคภูมิใจร่วมกันของบุคคลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ อีกทั้งเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าที่สมบูรณ์แบบของชุมชน

รูปแบบที่ 5 สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภทแต่ละรายการอย่างลึกซึ้ง

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่าการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภทแต่ละรายการอย่างลึกซึ้งโดยให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมพัฒนาด้านการเรียนการสอนในเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นและจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา จัดทำเอกสารอ้างอิงเผยแพร่จะทำให้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

รูปแบบที่ 6 ใช้การบริหารการจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่าความสำเร็จในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพราะเมื่อทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วก็ถือว่าทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการที่จะผลักดันให้ประสบความสำเร็จ ที่ผ่านมามีการจัดการศึกษาของไทยขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นอย่างแท้จริงซึ่งเป็น

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ ณ ถลางที่ว่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยดำเนินอยู่ภายใต้ระบบการบริหารราชการแผ่นดินจากส่วนกลางเมืองหลวงเป็นใหญ่มีอำนาจตัดสินใจสั่งการเด็ดขาดซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองแบบราชาธิปไตยรวมศูนย์กลางเช่นนี้สมควรจะจบจนปัจจุบันนี้ การจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษารวมศูนย์บริหารไว้ที่ส่วนกลางจึงมีลักษณะอยู่ภายใต้ประสิทธิภาพเปรียบประดุจเรือเอี้ยมจุ้นในแม่น้ำระบบการศึกษาของไทยซึ่งอยู่ภายใต้ระบบโครงสร้างการบริหารราชการดังที่เป็นอยู่นี้มีลักษณะการให้ความสำคัญกับส่วนกลางโดยนักการศึกษาและนักวิชาการเป็นผู้วางแผนการจัดการศึกษาให้กับคนทั้งประเทศเรียนและแผนการศึกษาดังกล่าวเป็นแผนการศึกษาที่เอาแบบอย่างจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ ความรู้เนื้อหาสาระที่ให้กับนักเรียน จึงมีลักษณะครอบงำผู้เรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ เมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาคือในระดับสูงเท่าใดก็ยิ่งทำให้แบบแผนวิถีชีวิตของคนแปลกแยกจากชุมชนท้องถิ่นคนทุกขณะ การจัดการศึกษาจึงก่อให้เกิดการศูนย์เสียวัฒนธรรมท้องถิ่นมุ่งสู่วัฒนธรรมเมืองหลวงในที่สุด

รูปแบบที่ 7 ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เหตุที่กำหนดรูปแบบเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นที่พึ่งทางภูมิปัญญาเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าอ้างอิงได้มีห้องสมุดของโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบ มีสื่อและนวัตกรรมที่หลากหลายในสรรพวิชาทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากลซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2541)ได้เสนอแนะมาตรการเพื่อให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาและสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งหนึ่งในจำนวนข้อเสนอแนะห้าข้อคือการจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนโดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

1.1 ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยสถาบันผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจัดให้มีการผลิตครูวิชาเอกภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ได้ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยนอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุวิชาภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ควรมีการจัดตั้งฝ่ายส่งเสริมการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นในสำนักงาน เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการวิจัย การศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยและจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้นโดยให้ความสำคัญเทียบเท่ากับด้านอื่น ๆ เช่นด้านภาษาต่างประเทศ และด้านเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยศึกษาความต้องการและความพร้อมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา